

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.
V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIII.

V Ljubljani 26. vel. serpana 1870.

List 34.

Zlata doba nedolžnosti.

Kam si zbežala mi žé, oj doba nedolžnosti svete?
Rano potekel mi čas, čas je veselja, miru.
Rad bi priklical nazaj, ko bilo bi to v moji bi moči,
Dneve, ko bil sem otrok, ljubljene materi drag.
Oh! bitko spominjam na vas se dnevi presrečni,
Ko sem po travi skakljaj, rožice v venci si bral.
Gladka mi bila je pot, po kateri tekal sem dete,
Mislil sem, da se smehljaj meni nebó nad menoj.
Hodil pogosto vesel po gozdu temnozelenem,
Tiho poslušal sem zbor, ki se je v vejah glasil.
Kako lahko takrat je serce mi bilo še mlado,
Kaplje poznalo še ni, ki mu veselje skalí.
Koder sem šetal, mehko, prilizljivo me božal je vetrec,
Mlada mi lica hladil va-nje pihljaje ljubó.
Tedaj poznal skerbí moreče še nisim nobene,
Oj, to čutim sedaj, ko jih mori že me trop.
Bistro bilo je moje okó, žarelo nedolžno,
Ali zdaj lije solzé, ki se mi ne posušé.
Angelj prijatelj bil moj je, zvesti vodnik mi povsodi,
Sej še ranil serca madež nobeden ni bil.
Da bi mogel sedaj le eno ur onih še vžiti,
Leto za-njo bi dal, ko bi mogoče bilo.
Ali več jih ne bó, vtonile v časa so morje,
Samo grenek spomin na-nje mi še je ostal. Br. A. V.

Posušeni rožmarin.

Rožmarin se posuší,
Duh in barvo vso zgubi,
Ako sopára žar močan
Slednji mu pritiska dan:
Tebi, deklice mladó!
Se takó zgodilo bó,
Če ti mari bode svet,
Ki suší deviški cvet.
Čistost ti zgubila boš;
Lica tvoja brezi rož
Bodo pričale živó:
Več nedolžnosti ne bó!
Še najbolj pa te sercé
Péklo bo od dné do dné,
Da za kratko ti sladnóst
Si zapravila čistóst
Vari torej venec svoj,
In skušnjavcu v bran ti stoj
Krépko, kakor skalni rob,
Čvrsto, kakor gozdni dob!
Kedarkoli mámile
Sladke bi obljuje te,
Pridi vselej ti v spomín
Posušeni rožmarin!

Br. A. V.

„Ti boš gledal leta sv. Petra.“

S tem napisom je prinesel časnik „Divin Salvatore“ v Rimu tale prav imenitni spis: „Res, sveti oče, doživel boš leta Petrovega papeštva, čigar tako slaven in izvoljen namestnik si. Ni pa to prerokovanje (ne prederzujemo se pripisovati si preroškega duha), marveč je

goreča želja, zaupanje, operto na pretekle spolnovanja Tvojega zares čudovitega papeštva, prepričanje, zno tranji čut je, katerega ne moremo v sercu zadušiti, in kateremu ravno so vzrok hudobni naklepi nesramnih sovražnikov in zopet oživiljenih judežev. Ni mogoče, veliki oče keršanskega sveta! ni mogoče, da bi dopustil Bog, ki je neskončno dobrotljiv, da bi se vresničila bogokletna želja otrok tega sveta, ker je dosedaj še vsako njihovo željo, vsako še tako zvito in pogubivno osnovo razkropil kakor kužno sapo. Kako soštetí so bili že Tvoji dnevi in ure v žalostnem letu 1866, ko so hoteli, zapustiti francoski vojaki zemljo sv. Petra, in ko je Tvoja telesna bolehnost vsem zvestim otrokom veliko skerb prizadjala. Koliko jih je že odločevalo sedežu sv. Petra še malo trenutkov, kateri bi bili še preživeti Tebi, sveti Oče? Pa osramotil jih je Bog, ozdravel si čudežno, in častita Tvoja starost se je razcvela zopet v nepričakovani krepkosti in moči, v obupnost onih, kateri so Ti že kopali jamo, v katero se je pa že več teh brezumnih sanjačev samih pogreznilo.

Doživi tedaj srečno, sv. Oče, doživi srečno, slavno nepremagljivo leta sv. Petra, in vse leta, katere Ti bo še dodelil Bog, ter boš kakor drugi Simeon prosil Gospoda, da bi v miru zaspal, ker bodo Tvoje oči vidile dopolnjeno usmiljenje, katero je došlo našemu času, bogatemu v pregrehah in vendar tudi v čednostih.“

Cerkev pa šola.

Ko bi jaz bil eden zelencev in bi ljudje preslepjeni izvolili me za svojega deželnega poslanca ter bi šel v državni zbor (v Karlsruhe na Badenskem), je pisal sloviti Alban Stolz že leta 1845 (v Kalender für Zeit und Ewigkeit str. 28), kako bi se kaj lotil ondi svoje reči? To se vé, da tiho bi ne sedel, ampak govoril bi, in kaj menite, kaj bi neki nasvetoval? Gotovo kaj tacega, kar bi peklu naj več udov in sploh naj več dobička prineslo. Kar ob kratkem bi toraj storil predlog, „naj se šola loči in popolnoma oprósti od cerkve; šola naj z verstvom in verstvo naj s šolo nima nič več opraviti. Šola bodi odslej le še tovarna ali fabrika, kjer naj se otrokom vstrojajo glave, da bodo prav prebrisani za ta svet, in naj se učijo vsega, kar človeku prinaša kaj denarja; namesti dolžnost, ki jih naklada vera, naj se v prihodnje učijo le narodovih pravic (narodnosti); namesti katekizma naj se v šoli iz glave učijo vstave ali osnovnih postav. Ker pa duhovni za te večidel nimajo nobenega čutila, naj se šolsko nadzorništvo odvzame duhovnom ter izroči kakemu odborniku ali svobodnemu pravdniku ali vsaj bilježniku ali sicer kakemu posvetnjaku. Duhovnom naj se šola tako prepové, kakor jim je prepovedano plesišče. Naj pametneše bi

bilo, se vé, duhovstvo pa cerkve kar odpraviti, sej je človek 1) le za ta svet na svetu, je in pije in pleše in prevaža se sem ter tje lahko brez vere, pa še veliko lože; in 2) prihrani se po tem takem mnogo denarja, s katerim bi se napravilo še več rokodelskih šol in cest in marsikaj bi se sicer še dalo storiti za obertnijo. Ljudstvo sedaj res ni še dovolj izobraženo v ta namen, da bi se odpravile duhovnije; s tim se mora nekoliko še potepeti. Tak nasvet bi storil, ko bi bil zelenec. — Ko bi drug moj, tudi satan, djali mi na to: ti si pač bebast; mar bi bil svetoval, naj se sveto pismo sežge ali pri cestah odpravijo vsi križi, da ljudje ne dobivajo več žalostnih spominov, ali naj se obhaja vsako nedeljo cerkveno proščenje (žegnanje) ali somenj, koliko boljše bi bilo to za pekel! — tedaj bi mu jaz odgovoril: „Ti nič ne veš; otroci poslušajo naj raji verski nauk ter ga vtisnejo naj lože v srca, tako da je v poznejših letih težko ga iz njih poruvati, ako so bili v mladosti v njem prav podučeni in izrejeni; od spodej se mora pričeti in delati na kviško, da se ljudstvo vrogovili, keršćanstvo se v šole ne smé pustiti, temuč mora se iz njih popolnoma odpraviti. Tako bi razlagal jaz tovaršu hudobi peklensko modrost svojega nasveta.

Menda je bistri mož že takrat čutil, kam merijo sovražniki vsega keršćanstva v domačiji njegovi. Skovali so na Badenskem rezvstavo, po kateri so ločili šolo od cerkve. Zbudilo jim je to mnoge hude boje med deželno in cerkveno vlado. Taki veter mogočno piše med liberalci nove čre, pa tudi sad se že kaže. — Ubogi starši, ako se za žuljeve davke še to vzame, da se jim otroci v šoli keršćanskega nauka učijo! — Leta 1864 je A. Stolz svojemu koledarju dal naslov: „Abc za velike ljudi,“ ki je prišel na svetlo letos že četrtnatinsjen. Pod čerko N (Nein), ima spis ravno o tej ločitvi. Naj posname nekoliko iz njega Danica svojim slovenskim bravcem, da spoznajo sami, je-li prav in dobro, ako se šola loči od cerkve in da se učiteljstvo oprosti nadzorništva duhovskega.

Kakor se lani in letos že tudi v naši državi shajajo ljudski učitelji k posebnim posvetovanjem v Gradec in na Dunaj, tako se je bilo po letu 1863, piše A. Stolz, vsake baže učiteljev prav veliko zbralo v Mannheim, kjer so imeli jako važne pogovore; zlasti pa je neki ves zbor veselja poskočil in zavriskal, ko je eden izmed zbranih učiteljev rekel, da šola se mora oprostiti jarma duhovskega, to je, duhovščina naj v šoli nima nič več govoriti, le edino učitelj ima ondi gospodariti. (Kako strahovito pa bi liberaluhi zarjuli, ko bi duhovni začeli razglasovati, rekoč: svetni učitelji nimajo v šoli govoriti, šola in uk gre duhovstvu, ki v verskem duhu človeštvo odgoja!)

Ker pa otroci v šoli niso zavolj učitelja, marveč je učitelj zavolj otrok, se pač najprej ne bode prašalo, je-li učitelju prijetniše, ako brez nadzora more vladati v šoli, temuč je-li to otrokom in staršem v prid.

Učitelj se je pripravljaj za svoj stan dve leti, torej še toliko časa ne, kolikor se zahteva k postavnemu rokodelstvu. Posebna reč je, ako si marsikteri učitelji sami nabirajo mnogotere vednosti. Sicer pa veliko več tudi res ni treba, ker v ljudski šoli otroci nimajo postati učenjaki in učitelj, preden pride v pripravnico, že večkrat vé to, kar mu je podučevati v šoli. — Nasproti pa, da kdo postane duhoven, mora učiti se osem let v tako imenovanih srednjih, po tem naj manj tri, navadno štiri leta v bogoslovnih šolah. Ako tedaj duhoven tako podučen in olikan nič več ne obiskuje in ne nadzoruje šole, ter se v njej vse prepusti učitelju, ki je bil sam le malo časa in le za potrebo podučevan: pride mar

po tem takem več modrosti in razsvetljeneosti v šolo?

Ako se pogleda med moškimi, kateri imajo malo ali celo nič vere, najde se jih največ po mestih, in zlasti med takimi, ki so nekoliko „študirali.“ To pa prihaja od tod, ker se po latinskih in tako imenovanih viših šolah meščanskih glava mladim ljudem maši z mnogo-tero robo tako, da marsikteremu vzraste domišljija prav velika in debela, vera pa ostane prav majhna in tenka ali celo usahne, kakor lepa sadika v sredi med dimom in ogljenim prahom. Verozakonski učitelj se malo čisla, in keršćanski nauk je le postranska reč. Toraj se nahaja v marsikterem kraju velikrat čudovita prikazen, da na pol ali na celo študiran mestni gospod iz keršćanskega nauka veliko manj vé, kot pošten kmetič na deželi.

Ako tedaj v navadnih šolah vladati sme edino le posvetni učitelj, godilo se bo keršćanskemu nauku v ljudskih šolah, kakor se mu godi v mnogih gospodskih učilnicah; kakor postranski nauk se bode stanjševal, da ga bode le malo znati. In kakor so tu in tam v viših šolah učeniki ali profesorji, ki iz samega napuha povzdigujejo svoje glave nad vse, kar je v nebesih in na zemlji, češ, da jim ni treba nobene vere: tako se nahajajo taki učitelji že tudi sem ter tje poljudskih šolah. Tako n. pr. je badensk šolnik pri števenji ali računanji rekel nekdam učencem: „Kaj ne, 3 ni 1, in 1 ne more biti 3!“ — S svojo gnjilo vero je okužiti hotel ta človek tudi otroke, da vera od presv. Trojice za nič velja, ker skrivnosti, da so v Bogu tri osebe, njegova razsvetljena butica tako jasno ni razumela, kakor da je $1 \times 1 = 1$. Ako tedaj od takih brezvernih učiteljev velja pręgovor, da „kozel je postavljen za vertnarja ali maček k bohu za čuvaja;“ bo-li kdo uboge otroke ovaroval verskega ostrupljenja, kedar duhoven v šoli nima nič več govoriti? In bodo mar sinovi in hčere, ki so v keršćanskem nauku zanemarjeni ali skor brez vere, ki Boga ne častijo in neslušajo, bodo mar taki svojim staršem skazovali spoštovanje, hvalęžnost in pokorščino? (Konec nasl.)

Uči svoje otroke zgodaj keršćanskega nauka.

(Konec.)

Dandanašnji pa je veliko omikanih očetov in mater, katerih sini in hčere še križa ne znajo storiti in še očenaša ne moliti, ko imajo že hoditi v šolo. In če take starše zato posvariš, berž ti poreko: „Kako, sej ubogo dete še tega nič ne ume!“

Pa to je puhel in prazen izgovor, zakaj misel, da bi se otrok ne smel ničesar učiti, kar ne razume, je popolnoma napačna in škodljiva. Sej človeška duša nima le samo uma, ampak tudi voljo in čutilo. Te dušne moči iz začetka počivajo, in se le polagoma razravnavajo. Med vsemi pa se naj pred zbudi čutenje, in skoraj ob enem tudi volja, naj na zadnje še le um. Otrok čuti in hoče marsikaj, česar še nikakor ne more umeti. Čuti ljubezen do staršev in hoče jesti, če tudi ne vé, od kod je ona ljubezen, in čemu mu je jéd. Čutenje in voljo tedaj je treba naj pred obdelovati, potlej še le pride tudi um na versto. Ono pa storijo dobre navade, ne podučevanje. Tedaj je treba najpred otroka na dobro navaditi, in potlej ko mu pride razum, se poduči tudi v tem, kar je pred iz same navade delal. Ako se pa nasprotnega deržiš, ako čutenje in voljo prepušaš lastnemu nagibu, ju ne obračaš na dobro: prevlada poželjivost in jo tira na slabo, tako da se vsi dobri čuti zamorijo, in se vkoreninijo gerde strasti. S podučevanjem in opominovanjem se poznej ne dá več popraviti taka napaka.

Taki otroci „tvojih nauk ne verjamejo več, pravi Jezus Sirah (30, 12) in njihovo serce je oterpnjeno.“

Ali ne vidimo velikrat n. pr. pri marsikterih gosposkih otrocih, da starše, sorodnike itd. nezmerno občutljivo ljubijo, Boga, Božje službe, pomočkov sploh za zveličanje pa prav nič ne. Zakaj ne? Zato, ker njih volja in njih čutilo ni bilo zgodaj zato izobraženo. Ali se ne vidi pri marsikterih kmečkih otrocih, da ne marajo ne za Boga, ne za starše in brate ter za nikogar ne? Zakaj to?.. Zato, ker so po volji in čutilu za vse zanemarjeni?

Pa ne le škodljiva, tudi neumna je taka misel. Če bi se pri vseh rečeh po tem pravilu ravnali, kam bi pa prišli? Kaj storiš, če vzame tvoje dete nož v roke in si ga postavi na vrat? ali mu ga boš precej vzel, ali pa boš lepo mirno počakal, tako dolgo, da samo spozná, kako lahko se ž njim smertno rani? Otrok še ne ume, da vsaka jed pride doli v želodec, se tam prebavi, se polagoma spremeni v kri in meso in mu tako ohrani življenje. Ko bi bil ti tako dober in mu ne bi dal nič vžiti ter bi čakal tako dolgo, da bi dete vse to umelo, gotovo bi ti glada umerlo. Zakaj pa bi moralo ravno v dušnih in verskih rečeh drugač biti? —

V čem se imajo pa otroci podučevati? Uči jih navadnih molitev, zgodb sv. pisma, zapovedi Božjih, pripoveduj jim, kaj pomenijo posamezni prazniki in razni obredi pri službi Božji, kakor že v starem zakonu Mozes starše opominja, rekoč: „Pripoveduj svojemu sinu, in svojim vnukom, kolikrat sem vdaril Egipčane, in moje čudeže, ki sem jih delal med njimi. Zapovej svojim sinovom, da naj se moje besede deržijo in vse spolnujejo, kar je zapisano v postavi. Ko ješ o veliki noči opresni kruh, razloži svojim, da to se godi zato, kar nam je Gospod storil, ko smo šli iz Egipta. Ako te kedaj vprašajo tvoji otroci, kaj pomenijo te povelja in šege in pravice, povej jim.“ (II Mojz. 10, 2; 13, 8; V Mojz. 6, 20; 32, 46.) Naj bolje je, če se tako podučevanje naslanja na reči, ki jih otroci lahko sami vidijo ali ki jih sami doživijo. Vsak pošten kristjan n. pr. ima v svoji sobi britko martro in blagoslovljeno vodo. Kako lahko se tu pripoveduje otroku terpljenje Jezusa Kristusa kazaje na križ! Ali ne moreš otroku povedati, kadar sebe ali njega z blagoslovljeno vodo prekrižaš, da to storiš zato, da bi mu ne mogel hudobni duh kaj škodovati, mu kakih hudih misel v serce vdihati? Skerbi, da ne bode brez lepših podob v sobi, podob Matere Božje ali domačih patronov. Pripoveduj otrokom življenje tistih svetnikov, katerih imena imajo. In zakaj bi tega ravno tako lahko ne umeli, kakor grozovite zgodbe od strahov ali izmišljene pripovedi, neumne vraže itd.?

Ravno tako lahko razložiš otrokom pomembo cerkvenih praznikov pri jaslicah, pri božjem grobu, cvetno nedeljo, ko nesejo butare blagoslovit in pri družih priložnostih. Kako ginljivo je za nedolžno mlado serce, ako mu veliš, naj za šmarnice v mescu majniku, ali o praznikih ljube Matere Božje nabirajo lepih cvetic, jih povijajo v šopke, zale venčke, jih darujejo nebeški Kraljici in venčajo ž njimi njene sv. podobe in oltarje! Ko nesejo otroka k kerstu, precej zvedavo vprašajo, zakaj? Ali jim ne moreš ob takih prilikah razložiti, koliko hudega je storil izvirni greh, in da more vsak otrok biti kerščen, da se reši greha, zamore biti dober, pobožen ter enkrat priti v nebeško kraljestvo. Otroci vidijo slovesen pogreb; kako lahko in umevno jim razložiš štiri poslednje reči! Kadar greste memo pokopališča, stopite nekoliko na ta mertvaški vert, o koliko imaš tu pripovedovati malim o vicah itd.! Pridete k znamenju na polji, na potu, se odkrijete in pokrižate, pripoveduj jim, kako neskončno dober je Bog, da nas je odrešil. Mašnik gre z Bogom memo hiše, razloži ven-

dar malim, kaj to pomeni, govori jim, da je pričujoč naš Gospod Jezus Kristus v presv. zakramentu, ki gre bolnika obiskat, tolažit itd. Ob kratkem naj rečem: ako imate vi starši vero in ljubezen do Boga, odprtih vam je sto in sto potov, po katerih skorej igrate pripravite otročiče do jasnega spoznanja vsega, kar je potrebno k zveličanju, kajti ljubezen je iznajdljiva.

Janez Brence, **nekdanji Unški fajmošter.**

„Naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaše dobre dela, in hvalijo Očeta, kateri je v nebesih.“ Ta izrek Zveličarja našega je nagnil in vodil pisavca, da se je lotil, ranjcega gosp. Janeza Brenčeta življenja in djanje nekoliko popisati. Naj gre torej med svet zgled skerbnega duhovnega pastirja, iskrenega in ljubeznivega učenika in varha mladine, zraven pa tudi verlega domoljuba; ker po pregovoru besede ginejo, zgledje vlečejo! Pisavec pa s temi versticami želi tudi svojemu preljubemu prijatlu, ki je bil v resnici zgled prijateljstva v pravem in naj lepšem pomenu, majhen spominek postaviti, spominek serčne in neminljive ljubezni.

Gospod Janez Brence je bil rojen na Gorenškem v fari na Dovjem 4. maja 1818. Imel je posebno dobro in skerbno mater, ktera si je za pravo keršansko izreje otrok vse prizadjala, pa tudi zgled velike poterpežljivosti bila, s tem pa pri Bogu milost in srečo dosegla, da je odredila in svetu dala dva dobra duhovna — našega gospod Janeza — in gospod Jerneja, tudi pridnega duhovnega pastirja in marljivega učenika in prijatla ljube mladine v teržaški škofii. Oh kaj ne premore dobra, v resnici pobožna mati! „Dajte mi dobrih mater, je veljaven in svet mož po pravici rekel, in svet bo kmalo vso drugačno, lepšo in boljšo podobo imel.“

Od otročjih let gosp. Janeza družega ne vem, kakor da je normalne šole v Celovcu doveršil in tudi nekaj gimnazije (latinskih šol) ondi zdelal, potem pa v Ljubljano prišel, kjer sva se kot součenca soznani, in potem skozi vse leta do doveršenega bogoslovja šole skupaj zdelovala. Ne ravno izverstno, vender dobro je po šolah vselej shajal; kar je pa še več vredno, je bil vselej dobrega serca in čednega življenja in obnašanja. Pri gosp. Janezu se je zgodilo, kar marsikteri spoznamo, da včasih mladeneč, ki se v šolah malo teže in s trdom uči, potem kot duhoven pastir in učenik med ljudstvom več stori in koristi, kot nekteri drug, ki se je lahko učil in izverstno shajal v šolah.

Po doveršenem bogoslovju je bil naš gosp. Janez 6. avgusta 1842 za mašnika posvečen v veliko veselje staršev in cele rodbine. Služboval je kot duhoven pomočnik naj prvo v Studenem, potem na Bistrici v Bohinju, od tod po začasnem počitku v Hrašah v Planini na Notranjskem, nató v Komendi, potlej v Podkrajju pri Vipavi, in od leta 1860 kot fajmošter na Uncu.

Po prvi službi, ki jo je naš gospod Janez kot duhoven pomočnik v Studenem okoli enega leta in z vso gorečnostjo in skerblijivostjo opravljal, je bil prestavljen na Bistrico v Bohinju, kjer je kakih 6 let služil najprvo kot kaplan pri ranjkem gosp. Lorencu Okorn-u, po smrti tega fajmoštra nekaj časa kot namestnik, in potlej kot kaplan pri vis. č. gosp. Janezu Kovačič-u, poznejšem dekanu v Idrii. Ker sva bila poslednje tri leta oba za duhovna pomočnika v Bohinju in le eno uro vsaksebi, sem imel priliko in srečo, duha in serce in vso neutrudljivo delavnost ranjcega gosp. Janeza popolnoma spoznati. Ne bom govoril, koliko si je prizadjal s pridnim in rednim spovedovanjem, tudi ne od priserčnih pridig, kakor mi jih je sam pripovedoval; pokazati želim le zasluge, ktere si je pridobil za dobro

šolo, za lepo odrejo ter pravo keršansko omiko mladine. Z gosp. Janezom se je ondi prava šola še le začela, ki jo je s prvega sam imel, potem pa skrbel, da se je domač priden mladenec pod njegovim vodstvom in napeljevanjem za učitelja pripravljaj, da je potlej še v mestu se učil in bil za učitelja poterjen. Vem, da g. Jakob Mencinger, ki se kot dober učitelj in priden sadje-rejec tudi drugod hvalevredno obnaša, to še dandanašnji rad in hvaležno spoznava. Ker je bila takrat šola le v najeti hiši, je že gosp. Janez ljudi budil in v nemal, da bi se lastno šolsko poslopje napravilo; to je bilo seme, ki je, če tudi ne še takrat, pa poznejši čas kal poglalo, ter se je lepa nova šola postavila. Ker sva se s gosp. Janezom tudi v šoli obiskovala mladini v spodbudo, mi je dobro znano, kako lep red je vladal v njih šoli; da bi otroci takó mirni in pazljivi bili, boš redko kje najdel. K temu pa je največ pripomoglo njegovo prijazno obnašanje; resnična ljubezen, ki se mu je že v obličji brala, mu je vse serca pridobila. Ni pa bila to slepa ljubezen, kakoršna je pri marsikterih starših, ki napake otrok spregledujejo, ampak bila je združena s strahom, kadar je bilo treba. Redko sicer je bila kazen potrebna; kadar koli pa je potrebna bila, bodi si zavolj napčnega zadržanja v cerkvi, ali v šoli, ali zunaj šole, bila je resna in prav občutljiva, tečno svarilo za vse. V cerkvi pri Božji službi so bili vsi otroci pred altarjem lepo razversteni, vsakemu prostor odkazan — vse pod nadzorstvom. Ravno takó je bilo pa tudi zunaj šole vse vedenje otrok prav odkrito, zaupljivo in priljudno; vse je rado priteklo in te pozdravljalo s keršanskim pozdravom, kjer koli si koga srečal ali blizu prišel. — Ravno toliko in še prav posebno skerb je imel gosp. Janez, da bi se nedeljska šola prav osnovala in vredila, kar je še težavniše pa tudi vspešniše za mladino. Ker mu pa ni bilo dosti, da bi v nedeljsko šolo le tisti hodili, katerim je to postava velévala, temveč je želel vso odrašeno mladino s pravo omiko Bogu pridobiti; zato je bil pri tem še posebne serčnosti, previdnosti in darežljivosti treba. To doseči, jih je s prvega le na lep pogovor, podučno berilo in razvedrilo povabil. Vidiť njegovo prijazno obnašanje, nesamopridno, resnično ljubezen, ter veliko, gorečo skerbljivost za pravi prid in blagor mladine, so vsi mladenči, vsi pošteni deklíči čedalje raji v šolo hodili. Da so po takem bili razdeljeni, da je bila vsako nedeljo mladenčem posebna, in dekletom posebna ura odločena, se samo vé. Takó so se želje dobrega gospoda spolnile, da so mladenči in dekleta z 18, 20, 24 leti do 30. leta starosti hodili v nedeljsko šolo. Pa to ni bila samo šola, bila je veliko več prava keršanska družba poštenih mladenčev, družba poštenih deklét, samo da tega imena ni imela. Kolikor bolj so si namreč gospod Janez njih serca pridobili, jih niso le keršanskega nauka, branja, pisanja in drugih za življenje koristnih reči učili, ampak so jim osnovali tudi navod poštenega življenja, po katerem so se imeli ravnati. Odločen jim je bil kake štirikrat na leto za spoved poseben čas, pa takó, da ravno na dan nobeden ni bil navezan. Prepovedano jim je bilo, kar je med mladino nerodnega, grešnega in nevarnega, namreč klafanje, klafarsko petje, pijančevanje, vasovanje in ponočevanje. Še na shod ali na božjo pot brez njih privoljenja ni smel nihče iti, da bi se ne bil oglasil in povedal, zakaj in s kom želi iti. Kakó dobro je bilo vse prevdarjeno, vsak lahko iz tega sprevidi, da jim je ples na ženitnini, ako so bili povabljeni, vpričo staršev dovoljen bil (drugači pa, se vé, da nikoli ne). Rekel mi je gospod Janez: „Vem, da je ples vselej nevaren; toda ako bi jim ga na ženitnini in s to pogojo ne privolil, bi si jih s tem mnogo odvernili, in več zgubil, kakor pridobil.“ Ako pa kdo po ponovljenem svarjenji ni hotel

vbogati in tega vodila se deržati, je bil pa — drugim v svariven izgled — iz njih družbe in šole naravnost izločen. —

Ker je pa mladino tudi sadjereje djansko učil, je včasih vsakdanje šolarje in šolarice, včasih odrašene mladenče, včasih odrašene dekleta peljal na Gradec (hribček zunaj domače vasi) v svojo drevesnico, jim ondi vse pokazal, pa vselej z njimi tudi ktero zapel. Da jih je včasih h kaki podružnici seboj vzel, kjer so peli, po sv. maši pa jih s kosilom razveselil, in jim še kako drugo nedolžno veselje napravil, to mu je sicer marsikake stroške prizadjalo; pa za to se nič ni zmenil, da so jih le mali in veliki radi vbogali. Pa je bilo tudi neizrečeno lepo, ljubeznjivega učenika viditi sedaj med otročiji, sedaj med odrašenimi.

Pa odrašene mladenče takó pridobiti, to je čudno, si bo kdo mislil. In vender je takó bilo; sama pohlevnost in ljubezen gospodova je to storila. Djal mi je: „Do odrašenih mladenčev moram biti zlasti prav kakor brat; z osórnostjo, z oblastnim zapovedovanjem bi pri njih nič ne opravil. Zato odrašene mladenče in dekleta le prosim, pa me ubogajo; moja ljubeznjiva prošnja jim veljá za povelje.“ Bilo je pa tudi očitno, koliko je to njihovo prizadevanje, to prijazno ravnanje z mladino v fari pomagalo. Gerdo vasovanje, ponočno razsajanje, in drugo nerodno življenje mladine je skor popolnoma se opustilo. Namesto klafarskega petja se je pričelo in se vpeljalo petje pobožnih in poštenih pesem za mladenče in dekleta. Ne le po hišah, ampak tudi po travnikih in po polji so se očitno in z veseljem prepevale: „Dobrovoljni kósci“, „Pastirska“ — „Zvonikarjeva“ — „Ure glas“ — „Predice“ — „Ženjice“ — „Pridna šolarica“ — „Keršanska deklica“ — Marijne pesmi — od sv. Alojzija itd. Upati in želeti je, da bohinjska mladina še dan današnji le v prepevanji pobožnih, nedolžnih in poštenih pesem iše veselja.

Gospod Janez je bil pa tudi, kakor sem omenil, zgled prijateljstva v pravem in najlepšem pomenu. Sveto pismo pravi: „Kdor je našel pravega prijatla, je našel velik zaklad.“ Tega sem se prepričal zlasti v Bohinju, ko sva bila tako blizo skupaj v službi; tega sem se prepričal tudi pozneje, ko sva si pogosto dopisovala. Pamet in vera uči, da je resničen prijatelj le tisti, kateri svojega prijatla hudega varuje, pomot ljubeznjivo opomni, k vsemu dobromu napeljuje, v žalosti tolaži, ter mu z besedo, zgledom in skušnjo kaže, kakó bi mogel dolžnosti svoje v blagor izročenih še boljše in z obilnišim vspehom spolnovati. Tak prijatelj je bil ranjki gospod Janez. Kjer te resnične ljubezni in tega pravega namena ni, vse prijateljstvo, ki služi v golo kratkočasovanje ali golo živотно strežbo, nič ne veljá, je prazno béganje, ali pa služi še v zmoto in spotiko. Vedno se še s posebnim veseljem spominjam, kakó sva se ne le v stanovanji, ampak tudi v šoli obiskovala, otroke včasih skupaj kam v cerkev peljala, in jim, da so raji vbogali, združeno kako nedolžno veselje napravila, ter v edinosti skerbela za omiko in blagor mladine. Vedno se z veseljem spominjam, kakó sva se pri obiskovanji na verhu senožeti, ki je med Bistrico in Srednjo vasjó, eden drugega pospremljevala, ter se v lepih pogovorih za vse dobro vnmála. Kakor si je gosp. Janez pozneji tiste leta mnogokrat nazaj želel, lahko rečem tudi jez ravno s tistimi besedami iz pesmi „Spomin“: „O srečni, trikrat srečni dnevi! — Z veseljem spomnim se na vas; — Ker zmirom, noč in dan, in davi in drévi — Sercé po tebi zdihuje, zlati čas!“ — Vsakemu mlademu duhovnu, ko pride v službo, je zlasti perve leta prav iz serca želeti, da bi blizo imel tako ljubeznjivega, resničnega, pridnega in za vse dobro vnetega prijatla, kakor je bil ranjki gosp. Janez. V tej zadevi pač tudi

posebno veljajo besede sv. pisma: „Gorje samemu! ako pade, kdo ga bo vzdignil?“ — Znano je pa tudi, in vsak se lahko prepriča, kakó prijetno in spodbudno je za vse ljudstvo, ko vidi med domačimi in sosednjimi duhovni lepo edinost in pravo ljubezen, da so gostoljubni, pa brez nepotrebne potrate, ko vidi, da se radi obiskujejo, pa ne zavolj samega kratkočasa, ampak iz prave prijaznosti, da si zlasti v duhovskih zadevah eden drugemu na roko gredo, ter v blagor in zveličanje ljudstva in v povikšanje Božje časti eden drugemu radi pomagajo. (Dalje nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Iz katoliške družbe. Prečast. o Jožef Klinkowström, znani sloveči govornik iz Jezusove družbe, vodi zdaj duhovne vaje pri čast. gospéh Uršulinaricah v Ljubljani. Na posebno prošnjo katoliške družbe, s privoljenjem premil. kneza in škofa in po dogovoru s prečast. gosp. stolnim fajm. J. Zupanom bode Klinkowström potlej pričel tudi v stolni cerkvi (v Šenklavžu) v Ljubljani snopič naj manj peterih „konferencij“ ali zaupljivih govorov „za misleče katoličane“ in sicer v nemškem jeziku. Začnó se govori v nedeljo, 28. tega mesca, ter se bodo nadaljevali v ponedeljek, torek itd. Pričetek je vsak dan o polisedmih zvečer. Na koncu so vselej litanijske z blagoslovoma.

Za stolnega prošta so bili to nedeljo, 21. t. m., vmesteni prečast. gosp. stolni dekan dr. Janez Zlat. Pogačar.

Dr. Lovro Toman,

† 15. avgusta 1870 v Rodavnu poleg Dunaja, pokopan v svojem rojstnem kraju Kamni gorici na Gorenškem.

„Káko zginja, kak' umira
Vse življenje! — Pa odkod? —
Kam naprej? — Molčé od vira
Vál na vál šumljá odtod.“

Na obnebu je Slovenskem
Zvezda uternila se —
V rojstnem kraju na Gorenškem
Blagi mož k pokopu gre!
Žalost tožijo zvonovi,
Zgubo kliče britki jók,
Sáviní nesó valovi
Vseh Slovencev žal in stók.

Virček se v prijaznem kraju
Ljube Kranjske izbudi,
Pod Triglavom v bleškem raju
Perve glase zašumi.*)
Po livadah le domačih
Cvetke, rožice rosí,
Potov ne pozná drugačih,
Struge tuje ljubí ni.

Struna v sercu mu zapoje,
Bil mladenčev čverst je glas,
K rodoljubju vabi Svoje,
K bogoljubju ves svoj čas.
Domovine ga ljubezen
Vsa prepreže in prepne,
Žar goreči dá bolezen:
On gorí — in umerje!

In ljubezen ga Slovencev
Imenuje „ljubljenca“,
Kranjska mu naj lepši vencev
Tje na grob v spomin podá.
To naj naša bo prisega
Vseh slovenskih pokrajin:
„Dok' se jezik naš razlega,
Te ne zabi Slave sin!“

Slavnoznaní naš voditelj,
Tebi hvala mu naj vroča vré!
Ti nevstrašeni boritelj
Branil si pravice vse!
Kdor je nas žaleče ranił,
Hrabro stopil si na boj,
In junaško si nas branil
Zoper nam sovražni roj!

„Složimo se!“ táko vabil
Narod si slovenski skup,
In zató ne bo pozabil
Te noben naš rodoljub.
Naj Te zlobnež zaničuje,
Ker boril si se za nas,
Vsak pošteni Te spoštuje,
Mož Ti slávni! vedni čas.

*) Svoje blago serce je Toman razodel s tim, da je tudi v svojih pesmih naravnost in očitno spoznal svojo vero. Tri strune se glasé v njegovih pesmih, in

„Perva neba je visosti,
Za stvarnika večnega.“

Svoboda in domovina ste dve drugi. „Zapojem rad mile, poštene, — iz mladega blaz'ga serca; — nagnjusne, ošabne nobene — mi v strunice serce ne dá.“ — Kak izraz bi sicer v pesmih nekoliko drugač želeli, mora pa se priznati, da se je zvesto deržal svoje naloge. Vr.

Zdaj, solzica ljubo-mila,
Téci lica znano pot!
Vem, da rada bi se skrila
V serca mi boleči kot;
Toda, glej! tud' blagi rajni
Hranil si solzico je, —
Téci z njó, da dan bo majni
Združil enkrat solzne vse!

Hrabrosi. Perné.

Srednje šole.*) IV. „In vi učitelji pletete morebiti sami sebi šibo!“ — Dobri slovenski starši svojih sinov ne pošiljajo v mesto brez skerbi, češ, ondi je življenje vse drugačno, slabih zgledov in zmotnjáv se ne manjka. Tolaži jih nekoliko upanje, da jim dobijo dobro stanovanje; pa kaj — ker je táko silo redko! Nadzorništva dijaškim stanovanjem tolikanj potrebnega že mnogo lét nobenega ni. „Če jim ne pustim, kamor in kadar hočejo sami, jih pa ne dobim in jaz živeti ne morem,“ ugovarja tu ali tam svarjena študentovska gospodinja. — Tolaži jih spet nekoliko upanje, da v šolah sinovi dobijo dobre učeníke, češ, le-ti so učeni pa pošteni in boljši namestniki bodo oni otroku, kot sva midva, si mislita oče in mati. Ali časih si sama do njih ne upata, nekterikrat so gospodje res težko dobiti, in ako jih tudi najdeta, se časih z njimi pomeniti ne moreta, ker ne znajo slovenski. To je pač napaka; lahko slovenskim staršem gine zaupanje do marsikterih učiteljev njihovih otrok.

Kako pa je z učenci, kako se jim godi? — Kakor otroci na starše, tako se ozirajo mali učenci na učitelje in prej se jih prime to, kar vidijo, mimo tega, kar le slišijo, posebno kake slabosti ali napake. V malih šolah je torej učiteljem perva naloga dober zgled, druga dober poduk, in manj učen z dobrim zgledom pri mladini več stori in koristi od bolj prebrisanega pa brez spodbudnega obnašanja. — Na srednjih šolah se dijakom že bolj odpirajo dušne oči in bistreje gledajo ne le na to, kako se učeníki vedejo, temuč tudi, koliko vedó in znajo. Tu dobijo učeníke, kateri so res učeni pa pošteni, ki dobro učijo pa hvalno živijo; blagor tedaj učencem in učeníkom! Dobijo se tudi učeníki, kateri so sicer pošteni pa ne tolikanj učeni; taki že manj opravijo, lahkomiselná mladina se jim rada posmehuje, vendar jih še spoštuje. Nahajajo se po tem tudi učeníki, kateri so zlasti sedaj, kadar ima skoraj vsak svoj nauk, v tistem nauku res učeni in prebrisani, pa so malo pošteni, to je, da jim je malo mar kakor katoliškim kristjanom v keršansko-katoliški deželi živeti po keršansko-katoliško. Nahajajo se slednjič učeníki, kateri so učeni in prebrisani pa malo pošteni, vendar se poštene kažejo in morebiti celo keršansko-katoliške hlinijo. Obojni so mladini nevarni, vendar poslednji nevarniši od le-unih. Čudijo se jim učenci in stermijo časih pri njihovih bistrih razlaganjih, toda v resnici spoštovati jih ne morejo.

Nevarno še bolj in silo žalostno pa je, ako kateri brezvernost svojo razodeva ne le v djanji, temuč tudi v govorjenji, v naukih svojih, ako na priliko prav mično in na tanko popisuje to, kar je katoliški cerkvi ali katoličanom sploh v sramoto, ako morebiti na ravnost pika in zasmehuje, kar je duhovskega, cerkvenega, verskega, če tudi v olikanih besedah, ako postavim tvarine razlaga le po kalnih nekatoliških virnikih, gotovih katoliških pa še ne omenja itd.; koliko taki podere, koliko pohujša! Mladina je mehka in nagla sama po sebi, se dá toraj sem ter tje nagibati. Nagnjena bolj k hudemu kmali posnema slabe zglede, in kadar se zbuja v mladem sercu napčne strasti, rada verjame, kar se ji lepo mično pripoveduje in učeno razlaga. Premalo skušena ne vé, da je treba čuti dva zvona, da se resnica prav spozná, in čim bolj zajde sama na napčne

*) Glej Dan. I. 21. 23.

pot, tem bolj se poprijema onih krivih nauk, po katerih bēga poznej sebe in druge.

Kaj pa hočem reči, ako je na učilišču več takih učiteljev, katerim keršansko-katoliško življenje ni v čislh, marveč temu nasprotno učenje; katerim je edino potrebno le to, da si učenci z mnogimi vednostmi polnijo glave, pa jim celo nič ni mar, da si blažijo tudi serca, da vestno spolnujejo tudi verske dolžnosti! kak sad zori na takem učilišču? Kakor gine nravnost, tako gine vernost; kar se v mladosti zamudi, se potem malokdaj dohiti; česar se mladi ne navadijo, stari ne znajo in ne spolnujejo; mladostne razvade pa se človeka rade pri- mejo in deržijo. Ali se je po tem takem čuditi, da na učilišču, kjer se opuščajo dobre stare navade, duhovne vaje, pobožno molitve in svete daritve, peša tudi verno in nraavno življenje ter se množijo razvajeni, duhovno in telesno pokvarjeni učenci, da tako učilišče zgubljuje dobro ime in pri dobrih ljudéh sčasoma vse zaupanje? In ako so tega krivi tudi mnogi izmed učiteljev samih, kako jih morejo spoštovati učenci in njihovi starši? Zaupanje zgubijo taki učitelji in spoštovanje, in — ali ni to dosti huda šiba, katero si pletejo tako sami? Zaupanje zgubiva šola ali učilišče v deželi, pri katoliških starših, pri občinstvu sploh, in — ali to ni tudi huda šiba? Kako huda šiba pa se namaka še le na unem svetu takim, kateri pohujšajo kterege malih, ki verujejo v Jezusa; bolje bi jim bilo, pravi večna Resnica, da bi se jim mlinški kamen obesil na vrat ter jih potopil v globočino morja! —

Pravi in goreči katoliški vernik gotovo tudi britko obžaluje, da so n. pr. na ljubljanskih srednjih šolah, to je, na gimnaziji in na realki letos popustili vsakdanjo šolsko mašo, popustili cerkvene obhode ali procesije in to, kakor je brati, po sklepu dotičnih učiteljev. Posebno britko se mora zdeti vernemu kristjanu, katoliškemu očetu ali pobožni katoliški materi, kadar čuje, da so na ljubljanski realki ustavili, to je, odpravili šolsko molitev, in sicer med letom, in to po sklepu samih učiteljev, in da ta učiteljski sklep vodstvo pošlje k vladi, in da vlada to poterdi, in vse to v šolskem sporočilu natisnejo in natisnjeno pošljejo keršansko-katoliškim staršem! Kaj so si mislili tedaj učenci, kadar se jim je nagloma med šolskim letom ustavila molitev pred šolo in po šoli? Morebiti, da se nekaj več časa pridobi učenju? O kaj še! Profesorji nočejo moliti — profesorji, to si je naravno mislil vsak učenec, in — kako znamenje je to? Kdor noče moliti, kako more taki prav živeti? Kdor zna prav moliti, zna tudi prav živeti, piše sv. Avguštin. Videant ergo consules! Z Bogom!

Resnicki.

„Laibacherica razglasuje nauke in stavke, ki se kregajo s sv. pismom in z zdravo pametjo. — Undan je blezo mislila servilna Laibacherica (Nr. 184), kdo vé, kaj moškega je storila, ko je pobrala po judovskih in mavtarskih listih nektare krivoverske blebetice in jih je svojim bravcem za kosilo dala. Iz „Tagespresse“ je vzela za-nje polivko in ni je vlila v skledo ali na krožnike, temuč bušknila jo je njim na glavo, ker merila je na njih možgane. Ta polivka je: „Rimski koncil je razglasil dogme in stavke, ki se ne zlagajo z zdravo človeško pametjo in z oliko časa.“

S temi prederznimi besedami se ne napadajo samo papež, ampak naravnost katoliška cerkev, ktera je zbrana na vesoljnem zboru, ki zboruje s papežem v edinosti; napada se nezmotljivost svete cerkve sploh, ne le papeževa, in to vkljub nauku v vsakem naj manjšem katekizmu, ki uči, da je Kristus do konca sveta v svoji cerkvi, in da jo sveti duh vlada: in se torej nikoli ne more zmotiti v Jezusovih naukih, tedaj nikakor ne more razglasovati dogem in stavkov, ki se

zlagajo s človeško pametjo,“ ker tudi pamet je dar Božji ter nikoli ne more biti navskriž z razodenjem božjim.

„Tagespresse“, ktero Laibacherica citira, z zagrizenim sarkazmom pravi, da je Rim za cerkev sprejel načelo, kakoršne so bile v nekdanjih orientalskih državah vdomačene, kjer si je tudi šah ali kalif prilastoval nezmotljivost(?). Vprašamo: Ali so ljudje Laibacherični katoliške, ali kalifovske vere? Če so katoliške vere, morali bi vediti, da ne sicer kalifu, pač pa prvemu papežu je Kristus rekel: „Na tebe bom zidal svojo cerkev, in peklenške vrata je ne bodo zmagale.“ Laibacherica, če jo pišejo katoličani in ne „kalifači“, bi morala vediti, da le samo prvemu papežu in v njem njegovim naslednikom je Kristus „izročil ključ nebeškega kraljestva“ (Mat. 16, 18); — le njemu samemu je sprosila od Očeta zmožnost, „da naj ne jenja njegova vera,“ temveč naj bode tako močna, tako neskaljiva, nezmotljiva, da bode z njo „poterjeval svoje brate.“ „In ti, ko se boš nekda spreobrnil, poterjaj svoje brate.“ (Luk. 22, 32.) Laibacherica, če piše za katoliške ljudi in ne za podložnike jutrovega „šaha“ ali tibetanskega „grossmogula“, bi morala vediti, da ne sicer šahu, pač pa sv. Petru, prvemu svojemu namestniku na zemlji, je izročil Kristus ne le vsih vernikov, rekoč: „Pasi ti moje jagnjeta,“ ampak še posebej tudi vse škofe, rekoč: „Pasi ti moje ovce!“ (Jan. 21, 11 id.) Ali se more pa misliti, da bi Kristus Gospod in Bog zapovedoval svojemu namestniku vse vernike z njih škofi vred po vsi zemlji vladati, voditi, pasti, ako bi ta namestnik sam k temu ne imel zmožnosti od Njega, ki mu je to naložil. Kakošen bi bil to pastir vsih pastirjev, ako bi bil zmožen jih vsak trenutek v zmoto stermoglaviti? Gotovo, že davno davno bi ne bilo ne katoliške cerkve in ne papežev več brez tega daru. Ko je tedaj ta vladni list, ki piše za čisto katoliško deželo, tako neveden v katoliški veri, da „razglasuje iz sovražnih tujih listov „nauke in stavke“, kateri pri tako jasnem in očitnem katoliškem, zdaj tudi „dogmatiziranem“ nauku psovalno in brezbožno primerjajo Kristusovega namestnika s šahom ali kalifom: ali se ne krega in ne tepe ta list z zdravo pametjo?

Kristus je dal sveti cerkvi oblast in zapoved razširjati se po vsem svetu. „Pojdite po vsem svetu, učite vse narode. Učite jih spolnovati vse, kar koli sem vam zapovedal: keršujte jih v imenu Očeta, Sina in sv. Duha. Kdor bo veroval, bo zveličan“ itd.

V teh besedah je gotovo zapopadena potreba resnico sprejeti, ker laž nikoli ne more peljati k blagru in torej ne k zveličanju. Ako bi bila laž in zmota zmožna človeka srečnega storiti, usmiljeni Zveličar bi bil gotovo prvi, ki bi bil z njo poterpljenje imel, in ne bil bi čakal „lučnjakov“ 19. stoletja, ter od judov in prostomavtarjev posnemanih nauk, kateri se kregajo s sv. pismom in z zdravo pametjo.

Kregajo se pa tudi s „temeljnimi državnimi postavami,“ ktere zagotavljajo „vestno svobodo;“ judinja „Neue Freie Presse“ (in za njo Laibacherica) pa psuje Rim z „duhovnim diktatorjem ali samovoljnikom vesoljnega sveta,“ ki bi pač rada vidila, naj bi vsi policaji in pandurji vrata pred njim zatiskali, če bi tudi ta čas Prus pri odprtih vratih na Dunaj prišel. Naj bi se bili pretekle leta toliko pečali z vterjevanjem notranje moči, s pomirovanjem v oziru na cerkev in narode, kolikor so se pečali po zbornicah, ministernicah in „dispozicijsfondnicah“ zoper „duhovskega diktatorja vesoljnega sveta,“ — morebiti bi imela marsiktera vlada danes v kolobocii vesoljnega sveta kako tehtniši besedico govoriti kakor pa tako. Papeži še nikoli niso nobene dežele in nobene dinastije nesrečne storili; brezverni liberalci in „freigeisterji“ pa že veliko.

Katoliška družba, kakor je bilo naznanjeno, je imela to nedeljo, 21. avg., na Šmarni gori svoje opravilo, pri katerem je bila cerkev skorej natlačena ljudstva, akoravno je kazalo vreme malo vgodno in je pozneje tudi res deževalo. Preserčna hvala Vam, sosede šmar-nagorski in drugi, ki ste bili prišli na Božjo pot! Hvala Vam prvič za lepo in priljudno sprejetje, ker pod hri-bom smo našli veselo osupnjeni nad častnim postav-ljenim krasnim obokom pozdrav katoliškim družnikom. Hotli bi nekatere po imenu pohvaliti, ako bi se ne bali jih žaliti. Hvala Vam, ki ste pri darovanju zložili čez 31 gl. za ubožne, ki jih katoliška družba obdaruje. Bog Vam plačaj tudi Vašo serčno molitev, lepo in spodbudno obnašanje pri Božji službi.

Življenje ranjcega g. Brence-ta, pregorečega duhovna, je dober prijatelj njegov začel popisovati, ka-kor vidijo bravci v današnjem listu. Če ima kdo od ranjcega kako podučljivo pismo ali vé kdo kaj poseb-nega povedati, bi prosili, naj bi poslal take reči vred-ništvu, ter naj se vse dobro ohrani v nauk in spodbudo mlajšim. Zlasti sta prošena čč. gg. V. L. in J. Št., naj bi kaj povedala o ranjcega djanji v Komendi in Podkrajem. Spis, ki ga imamo v rokah, je precej obširen, vender bomo gledali, da bode kmali ves natisnjen, ker tako ima več moči. Častiti gosp. spisavec je s tim prav do-bro struno zadel in delo bode zanesljivo lepega sadú rodilo.

Iz Drinopolja (Adrianopol) na Bulgarskem, 10. avg. (Šolsko.) — Spraševanje v bulgarski in franco-ski šoli v Drinopolji, ki so jo ustanovili in jo vodijo častiti očetje Vstajenja J. Kr., se je pričelo 15. julija. Vsak oddelek — bulgarski in francoski — ima 4 raz-rede; v prvem oddelku je učna beseda bulgarska, v dru-gem francoska. Otrók je bilo: po zimi 87, po leti 66, pri poskušnji 52 dečkov. Zadevno naznanilo omenja, da po odotnih okolišinah ondi očitno spraševanje ne do-sega čisto svojega namena, dostikrat je učencem še le škodljivo. (Ali kje zavoljo turške, ali mar ruske svo-bodoljubnosti?). Torej je šolski vodja povabil le samo odotno svetno gospósko, namestnika bulgarskega škofa, francoskega in avstrijskega poročnika. Šolarski starši pa so prejeli vstopnice k spraševanju. Drinopoljski višji predsednik se je izgovoril in obljubil priti k besedi, ki so jo otroci napravili. Učne tvarine so: Verouk, zgodbe sv. pisma, številstvo, zemljemerstvo, zemljepisje, vesoljna zgodovina, naravoslovje in fizika, bulgarski, francoski, nemški, turški, greški jezik, risanje in lepopisje.

Pričujoči so razodevali veliko zadovoljnost zavolj napredkov, ki so jih kazali mladi in zmožni Bulgarčki pri poskušnji.

Imela je šola preteklo leto v obeh oddelkih štiri majhne sobe, ki pa niso bile čisto nič primerne. Kupiti je bilo treba drugo hišo, ki pa še danes ni plačana, in napra-vilo se je pet precej prostornih sób za razrede: dvé za bulgaraki in dve za francoski oddelek. Vsaka soba služi za dva razreda; peta soba je služila za poduk v tistih jezikih, k katerim učenci niso terdo zavezani; zdaj pa je ta oddelek za hramič fiziškega orodja, ker dobrot-niki s Francoskega so jim poslali raznih enacih reči in „inštrumentov.“ Potreben bi bil pa tudi oddelek za živalske in rudninske reči, ki se sčasoma zbirajo.

Pervega avgusta pa je bilo mladini odmenjeno ve-selje za njeno pridnost med letom, na kar mora vender gledati vsaka mladinska naprava, če ima le kolikaj malo pedagogičnega takta. Bila je ta dan beseda in deljenje daril. Več višjih turških vradnikov, namestnik bulgar-skega škofa in skorej vsi konzuli evropejskih vlád so bili pričujoči.

Med obilno množico poslušavcev je bilo viditi veliko Bulgarov — ne le iz predmestij Kiršhanna in Kark,

ampak tudi iz raznih daljnih vasí, celo dva dni od Dri-nopolja. Razredba je bila ob kratkem taka-le:

1. Slovensko petje, čveteroglasno: Svieti Bog itd.
2. Govor v bulgarskem jeziku — od g. ravnatelja.
3. Latinsko petje, triglasno: Tu es Petrus, et super hanc Petram itd. —

4. Glasovanje ali deklamacije; a) v bulgarščini: Dete in riba; Cesar Konstantin; Jezus Kristus srednik; Nečimernost; — b) francosko: Pesterna in otrok; Ezop in magarec; Vijolica; List ali pero; Gnjezdo pé-nično; Plezovček in mravlja; Murenček; Ogledalo živ-ljenja; Otrokova molitev; Duhovni dokazi, da je Bog; — c) nemško: Zaup v Boga; Romar; Planinski lovec; — d) greško: Bujenje k pridnosti.

5. Slovensko petje z goslimi: „Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma, unus Deus et Pater omnium.“

6. Pogovor v turškem jeziku, govorili 4 dečki.

7. Bulgarski pogovor, s petjem, med 4 dečki.

8. Greško petje: En Gospod, ena vera itd.

9. Francoski pogovor med 4 učenci.

10. Latinsko petje, triglasno, z goslimi spremljano: Deus charitas est itd.

11. Poprej omenjeni govor se je bral tudi v fran-coskem jeziku.

12. Slava-klici v petji: Piju IX in drugim.

Govoril je še francoski poročnik nekatere besede in potem so se delile darila med priserčnim veseljem bul-garske mladine. Vsi pričujoči so hvalili, kako je bilo vse to veselo in lepo.

Razgled po svetu.

Pij IX, kakor časniki naznanujejo, so pisali pru-skemu kralju, da kakor namestnik Boga mirú na zemlji si ne morejo kaj ter mu ponudijo svoje posredovanje za mir. Njih želje so, da naj bi oroževanje zginilo in se terpljenje odvernilo, ki je nasledek vojsk. — Kralj je bil ginjen in je odgovoril, da njegovo serce rado sliši tako mogočni glas. Boga kliče na pričo, da on in njegovo ljudstvo niso vojske vošili in pričeli, in vselej je pripravljen meč iz roke položiti, berž ko se otme čast in samosvojnost domovine. Ako mu sv. Oče za-morejo zagotoviti odkritoserčno mirne misli in poročstvo zoper povernjenje napada pa mir in pokoj Evrope od strani tistega, ki je tako nepričakovano vojsko napo-vedal, se ne bo kralj branil tega sprejeti iz častitljivih rók Njih svetosti. Pisali so sv. Oče tudi Napoleonu.

V predarlskem deželnem zboru se je škof Aren-berg sklicoval na polno vestno svobodo, katero 14. člen postavnih državnih pravic zagotavlja, in je bil pripravljen obljubo storiti le s pristavkom „Salvis juribus ecclesiae“ (brez škode cerkvenih pravic); ker je pa deželni glavar to za nedopustljivo naznanil, je škof zapustil deželni zbor.

V Belgii so katoličani pri volitvah pridobili 13 se-dežev na novo ter velikansko zmagali; imeli bodo v zbornici 74 katoličanov in 50 liberalcev, v starasinstvu (senatu) pa 34 katoliških in 28 liberalnih mož. Zadosti je terpela uboga Belgija od hudobnih frajnavrarjev; čas je, da mir doseže.

Rim je miren, če tudi ni več Francozov tam. Na-pleon se je opeknel s tim, da je malo kardelce poklical iz Rima. Prelomljena je mož-beseda, ki jo je bil dal Rouer tako moško: da francoski narod Rima nikoli ne bo zapustil (jamais), in s tistim kardelcem si Napoleon ne bo nič pomagal zoper Prusa.

V Palermi so zaperli Macini-a, ker že nikakor drugač ni bilo; ne vedo pa, kaj z njim početi, ker mnogi državni služabniki so tovarši tega rovarja.

Z bojišča. Prusi skušajo zmiraj dalje proti Parizu

predirati, pa se jim je jelo precej ustavljati. Posebno ob Metz-u so bile poslednji čas hude bitve, pri katerih jih je strahovito veliko padlo na obeh straneh. Pruske naznanila pravijo, da 14., 16. in 18. avg. so Francozi mertvih imeli 12 do 15000, z vjetimi in ranjenimi vred pa ne pod 50.000 ljudi zgube! Prusi sami od sebe terdijo, da so zgubili tiste dni 40.000 vojakov. Tedaj bi bilo samo v 3 dneh na obeh straneh blizo 100.000 ljudi zgube. Ali je še kaj strašnejšega? —

Novejši naznanila kažejo, da se Francozom hudo godi in Prusi nimajo kaj dosti zadržka proti Parizu korakati. Velik del Francozov pod poveljnikom Bazênom je v Metz-u od Prusov skor od vseh strani obdanih ter si nikamor ne morejo pomagati. Pri vsem tem se pa veljavni časniški glasi še malo zanašajo na vspêh Prusov.

Poslednjih bitov zgube pri Metz-u so strahovito; 40.000 ranjenih Prusov je ostalo brez pomoči na bojišnih. Prusi jih želê skoz Belgijo v Luksenburg spraviti. Ali je pač vreden razpor dveh vladarjev tolike revšine? Kako se bodeta pred večnim Sodnikom odgovorila! — Prusi strašne sile moštva tirajo na Francosko, tudi Francozi se na vso moč natezajo.

Razne novice. Pravijo, da laški general Kadorna s 40.000 vojakmi je ob meji papeževe države in se pripravlja vanjo, kamor ga nihče ne kliče. Bog bodi varh sv. Očeta in njegovih pravic. — Govori se, da utegne celo ministerstvo odstopiti, zlasti ima Beust skorej odleteti (in z njim morebiti tudi delanje razpora s poglavarjem sv. cerkve o naj nevarnejših časih). „Vtld.“ pravi v daljšem spisu zoper Beusta: „V državnih temeljnih postavah je rečeno: vsako verstvo samo vravnava svoje zadeve, on (Beust) pa hoče papeža in škofe, koncil in vso katoliško cerkev moistrovati.“ — Parska vlada je prepovedala oklicovanje sklepov iz vesoljnega zbora. Pri današnjem občenju med vsem svetom je to skorej otročje, ko se tako vse zvê po vsem svetu v nezmerni naglici. — V Berlinu, kakor „Vaterland“ piše, poprašujejo protestantje in katoličanje, kakošno opravilo in kakošen pomen ima minister za bogočastje potem, ko je prisega storjena na pravico, da vsaka verska družba svoje zadeve sama vravnava. — Tirolski domorodci v deželni zboru so obljubo le s tim voljni storiti, da splovanje postav ne bo v nasprotju z njih vero, vestjo in deželnimi pravicami. Glavar si je prideržal nadaljno ravnanje zastran tega. — Sv. oče Pij IX so posestniku umetne naprave za cerkvene oblačila, Karelno Gian-u na Dunaju, podarili viteški križ sv. Silvestrovega reda, to pa za izvrstne zasluge te naprave, in vsled velikih daril, ktere je dobil pri poslednji razstavi v Rimu.

Iz Ljubljane. Deželni zbor 20. t. m. se je pričel z žalostnico po dr. L. Tomanu. Hvalil je z ginljivimi besedami g. glavar njegovo globoko izurjenost, govornišvo, gorečnost, delavnost, brezmadežno domače življenje in priterdil, da tudi politiški nasprotniki so mu morali naj vikše spoštovanje priznavati itd. — Dr. Bleiweis je nadaljeval, da je kakor strela z jasnega zadela Slovence ta silna zguba, umolknile usta, ki so tako krepko branile svetinje naše, vero naših očetov itd. Na njegov predlog so imeli 3 gg. iz zbora Tomanovi vdovi naznaniti sočutje zbornikov.

Predsednik in podpredsednik sta dr. Wurzbach in P. Kozler. — Cesarski kr. deželni predsednik je nato bral cesarjevo sporočilo, s katerim se v teh resnobnih dnevih zbori sklicujejo, da naj se nemudoma doveršijo tudi volitve v državni zbor. — Volili so v 2. seji nekatere odseke in sklenili poslati odgovor na cesarsko poročilo ali adresno. — Volitev Gausterjeva je overžena

in poterjena Murnikova, idrijska zavolj pozvedb še ni prišla na versto. — V deželni odbor so izvoljeni: Bleiweis, Kosta in g. Svetec; njih namestniki so: Dr. Razlag, dr. Poklukar in g. Murnik.

Gosp. misijonar Buh, kakor naznanuje 18. t. m. z Dunaja, se je podal od onod v Linc iz Monakovo (München) do Biberach-a, da svoje misijonske novice zbere, potem pride zopet v Ljubljano, preden se podá nazaj v misijon. Ako dobi kaj popotnine za tovarše, želi blezo precej kandidatov seboj vzeti, ki se bodo ondi do celega za duhovstvo izučili. Želeti je močno, zakaj v Ameriki, kamor se zmiraj na 1000 in 1000te ljudstva iz Evrope preseljuje, je pomanjkanje duhovnov še zmiraj veliko, in brez duhovnov se bodo mnogi po gojzdi in samotnih planjavah še bolj podivjčili, ki že tako mnogi divjaški tje pridejo. Dobro delo je tedaj, ako kdo pripomore, da se misijonski ljudje preselijo v Ameriko.

Iz Ribnice. 16. t. m. smo obhajali v naši cerkvi prelepo svečanost, ki je bila pri nas menda prva te podobe. — Imela sta zlato poroko dva zakonska naše fare: Gregor in Marija Lesar, starši našega mnogozasluženega rojaka, kateheta na ljublj. realki gosp. Ant. Lesar-ja. Vreli so k nam ljudje iz vseh bližnjih fará v v taki obilnosti, da je bila tolikanj prostorna cerkev ta dan prvič skorej do čela napolnjena.

Lepo je bilo viditi mnogih svatov, obširno rodovino Lesarjevo na čelu starega pa terdnega deda in še jačjo dedinjo, ki sta doživela že druge vnuke, in gotovo so vsacemu radostne solze oči zalile, ko stopi pred oltar gospod sin zlatoporočencev in jima med kratkim ogovorom sklène roke v novo srečno zvezo. Pa tudi mi Ribničani zakličemo verlemu starčku in blagi ženici: Bog Vama daj še mnogo lét preživetí v blagor celi rodbini.

Vsa zbrana množica je zadovoljena in ginjena zapustila cerkev. Mislil je gotovo marsikdo pri ti priči sam pri sebi: Pridite sem, vi liberalni puntarji, ki stare cerkvene naredbe prekucujete in po svoji glavi vravnate, pridite in glejte te zadovoljne in vesele obraze, prepričali se boste, da le v zakonu po stari katoliški šegi v katoliškem duhu sklenjenem je prava sreča doma. — Serčna hvala tedaj gosp. Lesarju, ker so na lastne stroške ne le svojim sorodnikom, ampak vsi ribniški dolini napravili to zares redko slovesnost!

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Č. g. Jan. Koprivnikar, duh. pom. v Šentjurju, je dobil faro Savo; — č. g. Matija Kuhelj, duh. pom. v Šmarji, gre za administratorja na lokalijo Šentmihelsko pri Žužemb.

V terzaški škofii. Prečast. gosp. Jan. Dukić, častni kanonik in fajm. v Grizinjani, je postal arhiprezb. in fajm. v Novem gradu. — Čast. g. Jan. Koman, namestnik pri Marii D. Snežnici v Terstu, je postal ondi fajm. — Čast. g. Ant. Petelin, subsid. v Boljunu, gre za subsid. v Pas. — Umerl je č. g. Peter Toić, duhoven v pokoju, star 71 lét, duhoven 45 lét. R. I. P. — Razpisanja: Prazni beneficij Zarotti v Kopru do 31. avg. — Naslednje pa do 15. kim.: Fare Novaška, Vermška, Vranjska, Humaška in Klanska. — Poskušnje za duhovnije se prične 13. kim. zjutraj ob 8.

Dobrotni darovi.

Za mil. škofa Mraka. Neimenovana dobrotnica iz Ribnice 5 gl.

Za pogorelce v Šent-Rupertu. Z duhovnije Berda 10 gl. Iz p. Gradca 4 gl. Iz št. Jošta 2 gl. — Z Dobrove 1 gl.

Za pogor. v Martinjaku. Z Dobrove 1 gl. Za afrik. mis. G. Ant. F—č vojak 50 kr. Z Dobrove 3 gl.